ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ—2—ՅՈՒՆԻՍ ԹՈՒԱՆԵՒԵՆՆԵՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹՎԻ—2635 Ն.—Տ.—14—ՅՈՒՆԻՍ—1880

ԳԱՅՄԱՆ

Տարեկան դին Կ. Պոլսոյ հմր. 10 Մէճ.
» » Գաւառաց » 12 »
վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 »
» » Գաւառաց » 6 »
Օտար երկիրներու » 21/2 Լիրա
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 գրուշ, երկու անգամի համար 2 գրուշ է. աւելի անգամներու համար պատ ասխանութիւն կը լինի։
Մէջն մի թիւ 40 փարա արժէ։

ԱՐԱՐԱՏ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱՀՈՎՐԵԱՅ

ԹԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՅՄԱՆ

Դուրս գնացած լրագրոյց համար ծախսը խմբագրութիւնն վրայ է։
Լրագրոյն վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Գալաթիա Ղանդարճը-լար ճանապարհ թիւ 138, Նօր խան, Մասիսի գրասենեակը։
Ձանրոյ ծախքը չվճարուած նամակ չընդունիր։
Չտպուած նամակ, յօդուած, և լուչեն տրուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊԱԼԻՍ 2 ՅՈՒՆԻՍ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նիւ-Եորք 12 յունիս.

Սպանիական պատերազմանաւ մը Բուէնոս Կրէյզն մօտ Ամերիկեան նաւու մը վրայ թնդանօթ արձակեց և խուզարկութիւն ըրաւ անոր մէջ։ Այս իրողութիւնը մեծ յուզում պատճառեց Նիւ-Եորքի մէջ։

Փարիզ 12 յունիս.

Երեսփոխանաց ժողովին մէջ Պ. Բոլաց Բուանեաք Պոնապարթեան հաշուկալար երեսփոխանն ընտրութեան մէջ նախատրութեան միջամտութեան նը-կատմամբ հարցապնդում մ'ընթացաւ, բայց ժողովը սաստիկ մեծամասնութեամբ մ'օրակարգին անցաւ, ըստ նախարարական առաջարկութեան։

Այս տեղեկութիւնները հասած են։

Լոնտրա 13 յունիս.

Արտաքին գործոց նախարար Լորտ Կրանվիլ, երէկ իրիկուն Լոնտրայի ճրագնավաճառաց արհեստաւորութեան կազմէ տրուած տարեկան կշռունքին մէջ բաժակ մ'առաջարկելով՝ ըսաւ թէ Պ. Կլատսթոնի կառավարութեան աշխարհակալարութիւնն ազատական կուսակցութեան նախին յայտարարութեանց համաձայն է, և ինք կը յուսայ որ այս աշխարհակալարութիւնն Եւրոպական ներդաշնակութեան պիտի նպաստէ։ Լորտ Կրանվիլ յարեց թէ կարծեաց, համակրութեանց և տեղական փառասիրութեանց ինչ ինչ անհամաձայնութիւններու հակառակ, պատերազմ յարուցանելիք որ և է պատճառ չկայ. «որովհետև, ըստաւ, տիրող շահը խաղաղութեան պահպանութիւնն է»։

Յետոյ Լորտ Կրանվիլ պարսաւեց իւր նախորդն, այն է զԼորտ Սալիսպերին, որովհետև նա Եւրոպական ներդաշնակութեան կարելիութիւնը ծաղրած էր՝ առարկելով թէ տէրութիւնք Դրան վրայ ճնշում բանեցնելով իրական արդիւնք մը չեն կրնար ձեռք բերել։ Լորտ Կրանվիլ վերջացուց ըսելով որ եթէ արդի ազատական նախարարութիւնն այս ներդաշնակութեան շնորհիւ յաջողի մեծ վտանգ մ'ելնող Արևելեան խնդրոյն լուծումը ձեռք բերել, յայնժամ դավեսիոյ պիտի արժանանայ։

Նիւ-Եորք 13 յունիս.

Գանէթիւթիւթի բերանը Սթոնինկթոն և Նարրականսէթ շոգենաւուց միջև բախում մը տեղի ունենալով, այս վերջին շոգենաւը կրակ առաւ և ծովասոյզ եղաւ։ Երեսուն մարդ մեռան։

Փարիզ 13 յունիս.

Հանրապետական Պ. Բռաան՝ Սամսայէն ծերակոյտի անդամ ընտրեցաւ։

Լոնտրա 12 յունիս

Օսմ. Բոնս.		11
Փոխ.	1863	11 7/8
»	1869	11 1/2
»	1871	69 3/4
»	1872	19 1/2
»	1873	11 1/8
» Եգիպտ.		87 1/4
Անգլ. Բոնս.		98 1/4

Փարիզ 12 յունիս.

Օսմ. Բոնս.		11,25
» Երկաթուղի		36,-0
Դպրոց »	5 0/0	119 67 1/2
» »	5 0/0 Նոր	86,17 1/2

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական Հրամանաւ՝

Վէտինէի (Մակեդոնիա) Գայմագամ Մէհմէտ պէյ Կիւրինի գայմագամ անուանեցաւ, ընդ կուսակալութեամբ Սերասքիր։

Այլի Շեվքէթ էֆէնտի Պաֆրայի գայմագամ անուանեցաւ, ընդ կուսակալութեամբ Ցրապիզոնի։

Շաբաթ օրը մեծ և փառքի տան և վեց դեսպանք և դարձակատարք Բ. Դուռն երթալով Առաջին Նախարար Գաստրի փաշան և արտաքին գործոց նախարար Ապէտէն փաշան շնորհաւորեցին իրենց նոր պաշտօնին առթիւ։

Տէրութեանց համիմատ ծանուցագիրը շաբաթ օրը վերջապէս մատուցուեցաւ Բ. Դրան։

Ութերթի օրն Անգղիոյ, Գերմանիոյ, Գերմանիոյ, Աւստրիոյ, Ռուսիոյ և Իտալիոյ դեսպանք անդամ մ'ևս նիստ ընելով, երկուքն ալ կէս ժամ խորհրդակցեցան մատուցուելիք ծանուցագրին վրայ։ Նիստէն առաջ բոլոր դեսպանք իրենց կառավարութիւններէն լիազօր իշխանութիւն ստացած էին, ուստի խորհրդակցութիւնք վերջնական որոշման յանգեցան։ Գաստրիական դեսպան Պ. Թիսոյի խմբագրած ծանուցագիրը կարդացուեցաւ, թեթև կերպիւ սրբագրեցաւ և ապա ընտրագրեցաւ։

Հետևեալ օրն, այսինքն անցեալ շաբաթ օրը, վեց դեսպանք Բ. Դուռն երթալով, իրենց պաշտօնական այցելութիւնը տուին նոր նախարարաց։ Քիչ մը վերջը, դեսպանատանց առաջին թարգմանները Բ. Դուռը գնացին, և իւրաքանչիւրն իւր դեսպանին կողմէ յիշեալ ծանուցագիրը մատոյց Ապէտին փաշային։

Այս ծանուցագիրը չկրնար ճշգիւ հաւաքական համարուիլ, որովհետև Ապէտին փաշան վեց դեսպանաց ատարագրութիւնը կրգ միայն մէկ պաշտօնագիր չէ ստացած, այլ՝ գործին աւելի կարևորութիւն տալու համար, նոյն պաշտօնագիրը վեց օրինակ եղած և իւրաքանչիւրը մէկ մէկ դեսպանի կողմէ ընտրագրուելով՝ առանձին մատուցուած է Բ. Դրան Արտաքին գործոց նախարարին։

Ծանուցագիրին պարունակութիւնն ըստ բաւականին յայտնի է. Բուլիէ ա'Օրիան լրագրին տեղեկութեանց նայելով, այս գրութիւնը շատ երկայն է, ըստ որում ութ երես կը գրաւէ, և Յունաստանի, Գարատաղի և Հայաստանի խնդիրներով կ'զբաղի։

Առաջին խնդրոյն նկատմամբ, տէրութեանց ծանուցագիրը կըսէ թէ Թուրք կառավարութիւնը Լորտ Սալիսպերիի վերջին առաջարկութեան պատասխանած չլինելով, տէրութիւնք այս լռութիւնն իրրև մերժում նկատած են, և հետևաբար, Թուրքօ-Հելլենական սահմանագծին որոշման համար Պերլինի մէջ դեսպանախորհուրդ մը գումարել տալ յարմար տեսած են, որ յունիս 16ին, այն է յառաջիկայ չորեքշաբթի օրը պիտի գումարին, և իւր աշխատութիւնները վերջացնելէ յետոյ, նոր սահմանագծին որոշման համար երկրաչափներէ բաղկացեալ յանձնախումբ մը պիտի ղրկէ Յեպիրոս և 'ի Թեսալիա։

Ծանուցագիրն յետոյ Գարատաղի խնդրոյն վրայ խօսելով, կը պահանջէ որ Բ. Դուռը ճշգիւ դարձագրէ որ Ռումելիոյ 18ի պայմանագիրն, որ Ռպանիա դանուող իւր Թուրք պաշտօնատարաց յանցանօք մեռեալ տառ մ'եղած էր։

«Վերջապէս, Արմենիոյ համար «ալ տէրութեանց ծանուցագիրն «ա՛յնպիսի լեզուաւ մը, որ կըսուի «թէ յոյժ կարուկէ է, Պերլինի դաշ«նագրին 61րդ յօդուածին համա«մատ կը պահանջէ որ այդ գաւա«ռին մէջ մինչև յարդ 'ի դարձ «դրուած բարենորոգմունք տէրու«թեանց իմաց տրուին, և ապագա«յին մէջ ազգաւ և գօրաւոր մի«ջոցներ ձեռք առնուին Քրդաց «ծայրայեղութիւնները զսպելու և

«Արմենիոյ մէջ ապահովութիւն և «բարեկեցութիւն վերահաստատե«լու համար։»

Այս շաբթու Պերլին գումարուելիք դեսպանախորհրդին մէջ տէրութիւնք քաղաքական պատուիրակ մը զատ զինուորական պատուիրակ մ'ալ պիտի ունենան։

Պ. Վրայիլաս Արմենիս և իւր Հելլէն պաշտօնակիցք, որք Պերլին գնացած են, դեսպանախորհրդին չպիտի մասնակցին, ինչպէս չպիտի մասնակցի նաև Թուրքիա, այլ վեց տէրութեանց պատուիրակներուն արամադրութեան ներքև պիտի դանուին, ի հարկին տեղեկութիւններ տալու համար։

Իսկ Բ. Դուռը, տէրութեանց այս կերպ գործադրութեան հաւանութիւն տուած չլինելով, այդպիսի ոչ-պաշտօնական պատուիրակներ չպիտի ղրկէ Գերմանիոյ մայրաքաղաքը։

Անգղիական վերջին լրագրոյց մէջ հրատարակեալ յունիս 6 թուով հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Պ. Կոշէն իմացուցեր է Վեհ. Սուլթանին թէ Թուրքիոյ մէջ պէտք եղած բարենորոգմանց նկատմամբ ինք քանի մ'օրէն Անգղիոյ առաջարկութիւններն ու խորհուրդները պատրաստող յիշատակագիր մը պիտի մատուցանէ Ն. Վեհափառութեան։

Երէկուան թղթատարով եկած Անգղիական լրագիրք յունիս 3 թուով հեռագիր մը կը հրատարակեն ծանուցանող թէ Սըր Հէնրի Լէյըրտ Պոլսէն մեկնելէն առաջ խորհուրդ տուած էր Վեհ. Սուլթանին, որ Սայիտ-Սամայի նախարարութիւնը փոխէ։

Տէյլի Նիւզ լրագիրն երէկուան թղթատարով եկած մեկնիս 7 թուոյն մէջ կը յայտարարէ թէ Պ. Կոշէն Վեհ. Սուլթանին առնէ արտաստներու համար պատրաստած բանախօսութիւնէն բառ մ'անդամ չէր փոխած։ Անգղիական նոր դեսպանն արդէն այս պաշտօնական բանախօսութեան մէջ ծանր բառեր չէր դրած։ Բայց իւր ընդունելութեան յատկացուած ուրիշ աւելի փոքրիկ դիմակութեան պատճառաւ էր։

Երէկ նախարարաց ժողով գումարուելով, տէրութեանց համիմատ ծանուցագրին վրայ խորհրդակցութիւնք եղան, և Միւշիրիս փաշան ալ ներկայ գտնուեցաւ։

Շաբաթ օրը Պ. Կոշէն նախարարաց փոխադարձ այցելութեան դընաց պաշտօնական համազգեստով։

Շաբաթ օրն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Անգղիական կառավարութիւնն երկու Քոմիսէր ղրկած է Կանեա քաղաքն, որք հոն երթալու համար Քորֆուէն անցած են։

Ղալաթիոյ երկաթեայ նոր կամուրջն երէկ բացուեցաւ։ Եկած կայսերական հրամանին համեմատ, ուսումնական յանձնախումբ մը կամուրջը քննելով՝ կանոնաւոր վիճակի մէջ գտաւ. յետոյ, Առաջին նախարարը, ծանրոյն նախարարն և Հասարակային շինութեանց նախարարը կամուրջը գնացին և Բ. Դրան Աղօթարար խմբին կողմանէ պէտք եղած աղօթքները կարդացուելէ յետոյ, կառքով Ղալաթիոյ կողմն անցնելով, հոն պահանջեցին մէջ քառորդի մը չափ նստան և առաջին անգամ նոր կամրջէն անցնող դարձակները առան։

Բ. Դուռն իրմէ խնդրուած հաւանութիւնը տուած լինելով, Պ. Թիսօ Կ. Պոլսոյ Գաղղիական մեծ դեսպան անուանեցաւ փոխանակ Պ. Ֆաւրնիէի։

Զէթինէի Ամ. դեսպանատան առաջին քարտուղար Դամաֆեան Միհրան էֆէնտին՝ քիչ մը ժամանակի համար արձակուրդ ստացած լինելով՝ Կ. Պոլիս եկած է։ Թէև Վիէննայի լրագիրք այլ և այլ պատճառներ հրատարակած են յիշեալ պաշտօնատարին գլխուն եկած փորձանքի մը վրայ, բայց՝ ստոյգ տեղեկութեանց նայելով՝ Միհրան էֆէնտին Գարատաղցի ազգէն ընկերակցութեամբ փոսկորիցայէն Թուզի գնացած ժամանակ, Ալպանիացւոյ արձակած գնդակներէն իրեն վնաս մը չէ եղած, այլ միայն իւր սպասաւորը վիրաւորուեր է։

Ռերիքութեամբ կը ծանուցանեմք թէ Թերճէմանը Էֆքարը լրագիրը՝ շաբաթ օրը ներում ըստանալով՝ այսօր վերստին հրատարակել կ'սկսի։

Ալպանիացւոյ և Գարատաղցւոյ միջև կռիւ մը տեղի ունենալուն լուրը սուտ կը հանուի։ Բայց կըսի թէ Ալպանիական զօրքը զէնք և ռազմամթերք ստանալու վրայ է, և եթէ խնդիրն երկարաձգի՝ յոյժ հաւանական է որ Գարատաղցւոյ հետ տրուելու կռիւ մ'ունենան։

Մեր շաբաթ առաւօտ թուով վարդի լրագրին այն օրը բարենորոգմանց նկատմամբ լրած քանի մը համառօտակ խօսքերը նշանակած էինք։ Թուրք լրագրին այսօր հատուած մը հրատարակելով՝ կըսէ թէ ինք մեծ յուսկ'զդայ այն խօսքերուն սերտն վրայ, որովհետև մինչև ցարդ իշխանութիւն անցած բոլոր Օսմ. նախարարք բարենորոգմանց փափաքող էին, բայց միայն քաղաքական խնդիրներն արդելք եղան բարենորոգմանց գործադրութեան և այլն . . .։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊՕԼԻՍ

ԷՍՀԱՄԲ ՈՒՄԱՄՈՒԷ

Այս առաւօտ բացուեցաւ		12, 1
Կէս օրին		12, 2
Բանկի երկաթուղի	Ֆր	36,
Թղթադրամ	Օսմ. լիր.	1185
Թրամուայ	»	350

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

2 Յունիս

Անգլ. լիրա	Գրշ.	110 6
Նարղէն ոսկի	»	87 39
Խրիսթալ Ռուս	»	90 22
Ռուսական թղթադրամ. 8 բալ.	»	55 քարիք
Գաղղիոյ	Գրշ.	51 27
Մէհմէտիէ տարբերութիւն	»	6 39
Հինդնոց	»	208 30
Մէթալիք	»	212
Պլինտ	»	515
5 փարանոց	»	350

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մայրաքաղաքիս Ռուսական դեսպան Պ. Տը Նելիդոֆ շաբաթ օրը Պատրիարքարան գնաց յայցելութիւն Ս. Պատրիարք Հօր, բայց Ս. Պատրիարքն անդ չգտնուելով, փոխանորդ Հայրն արժանաւոր կերպիւ ընդունեց Ն. Վսեմութիւնն և կէս ժամու չափ տեսակցեցան։

Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ յատուկապէս այցելութեան գնաց Սամբոյոյ կեդրոնական Յանձնաժողովին, որ Գաղղիոյ Ընդհանուր Մեծ. Ա-բիկ էֆէնտիի առնոր գումարուած էր։ Ն. Սրբազնութիւնն Յանձնաժողովոյ փուխիաներն և հանձարեղ աշխատութեանց համար յանուն Հայաստանի սամբոյոյ շնորհակալութիւն յայտնեց, և այս առթիւ Յանձնաժողովոյ անդամ և քարտուղար Շաչէան Պօղոս Մեծ. Պօղոս էֆ.ի հրաժարման վրայ ալ ցաւ յայտնելով, դիմքն հոն հրաւիրեց, և սիրալիր յորդորանօք հանձնեցաւ նոյնպէս հրաժարականը, զոր արդէն Յանձնաժողովն ալ չէր ընդունած։

Ինչպէս գիտեն ընթերցողք, Շաչէան Պօղոս էֆէնտի իւր անխոնջ աշխատութեամբ և մանաւանդ իւր սրատաչաւիժ նամակներովն ու շրջաբերականներով ամենակարևոր ծառայութեանց բաժին մ'ունի յանձնաժողովին մէջ, ուստի և յատուկ շնորհակալութեան արժանի է որ իւր անձնական տրկարութեանը չնայելով, նոյնպէս իւր հրաժարականն և ըստ առաջնոյն պիտի շարունակէ աշխատիլ անձնուիրաբար այս մարդասիրական գործին մէջ։

Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ Գաղղիական Դեսպանատունն գնաց Սամբոյոյ կեդրոնական Յանձնաժողովին, որ Գաղղիոյ Ընդհանուր Մեծ. Ա-բիկ էֆէնտիի առնոր գումարուած էր։ Ն. Սրբազնութիւնն Յանձնաժողովոյ փուխիաներն և հանձարեղ աշխատութեանց համար յանուն Հայաստանի սամբոյոյ շնորհակալութիւն յայտնեց, և այս առթիւ Յանձնաժողովոյ անդամ և քարտուղար Շաչէան Մեծ. Պօղոս էֆ.ի հրաժարման վրայ ալ ցաւ յայտնելով, դիմքն հոն հրաւիրեց, և սիրալիր յորդորանօք հանձնեցաւ նոյնպէս հրաժարականը, զոր արդէն Յանձնաժողովն ալ չէր ընդունած։

Ինչպէս գիտեն ընթերցողք, Շաչէան Պօղոս էֆէնտի իւր անխոնջ աշխատութեամբ և մանաւանդ իւր սրատաչաւիժ նամակներովն ամենակարևոր ծառայութեանց բաժին մ'ունի յանձնաժողովին մէջ, ուստի և յատուկ շնորհակալութեան արժանի է որ իւր անձնական տրկարութիւնը չնայելով, նոյնպէս իւր հրաժարականն և ըստ առաջնոյն պիտի շարունակէ աշխատիլ անձնուիրաբար այս մարդասիրական գործին մէջ։

Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ Գաղղիական Դեսպանատունն գնաց, ուր պիտի անցուցանէ ամրան տաք օրերն։

Ինչպէս որ ծանուցած էինք, Միացեալ երեք կրթական ընկերութեանց կեդրոնական ժողովոյ առաջին նիստը գումարեցաւ երէկ Գալաթիոյ վարժարանին մէջ, ի ներկայութեան 66ի մօտ երեսփոխանաց։

1. Կեդրոնական ժողովին առաջնորդակայ դիւան մը կազմելով օրակարգին համեմատ իւր դիւանին ընտրութեան ձեռնարկեց, և քվէից արդիւնքն եղաւ,

Ա. Աթենպէ
Տօքթէր Թաղիայեանեան էֆ.
Բ. Աթենպէ
Թովմաս Եղայեան էֆ.
Ա. Աթենպէ
Անդրանիկ Ալիշանեան էֆ.
Բ. Աթենպէ
Հրանտ Ասատուր էֆ.

2. Ժողովը Միացեալ երեք ընկերութեանց լիազօր յանձնաժողովներուն տեղեկագիրը լսելով շնորհակալութեան քուէ առաջարկեց յիշեալ յանձնաժողովոյ անդամներուն համար, որք ամէն ջանք բրած էին միութեան գործն ի գլուխ հանելու համար։

3. Ընկերութեան նոր անուն մը տալու համար բաւական վիճաբանութենէ յետոյ՝

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ՀՅՈՍ

անուանն ընդունուեցաւ։

4. Գործադիր ժողովոյ անդամոց ընտրութիւնը կատարուելով քուէից առաւելութիւն ստացան

Ապտուլլահ Գէորգ	էֆէնտի
Առաքելեան Տիգրան	»
Աբշակուհի Յովհաննէս	»
Արփիարեան Արփիար	»
Էլիկուզէլեան Գաբրիել	»
Շահնազարեան Յովհաննէս	»
Շիշմանեան Զարեհ	»
Սրբաճեան Կարապետ	»
Տամատեան Սահակ	»

Այսպէս ահա Ազգային կրթական երեք մեծ ընկերութեանց միացման գործն իւր լուսն ստացաւ, ինչպէս որ կը փափաքուէր, և առերկիրս հեմք որ այս միութեան շնորհիւ իրենց բարոյական և նիւթական կարողութիւններն ալ միանալով, առաւել զօրութեամբ, ինչպէս նաև առաւել խանդով իրենց վսեմ նպատակին կը ծառայեն՝ նեցուկ և քաջալերք ունենալով իրենց՝ ընդհանուր Ազգին վստահութիւնը, համակրութիւնն և առատաձեռն օժանդակութիւնը։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Կ. Պոլսոյ գեսպանները Գերմանիոյ գեսպանատունը գումարեցան անցեալ շաբթու քանի մ'անգամ Բ. Դրան ներկայանալի հաւաքական ծանուցագրին վրայ խորհելու համար։ Ցաւ սիւ Պոսֆորի խօսքին նայելով, այս ծանուցագիրը պիտի իմացնէ թէ Հելլենական խնդրոյն կարգադրութեան համար տէրութիւնները Պերլինի մէջ գեսպանախորհուրդ մը պիտի կազմեն, որուն կ'ըսուի թէ Թուրքիա և Յունաստան չպիտի մասնակցին, այլ միայն մինիստրք տէրութիւնք։ Ծանուցագիրը պիտի հարցնէ եղեր նաև թէ Բ. Դուռն ի՞նչ ընելու մտադիր է Գաբատաղի խնդրոյն կարգադրութեան և Հայաստանի տխուր վիճակին բարւոքման համար։ Հետևաբար ծանուցագիրն ընդ հուպ պիտի ներկայանայ։ բայց Բ. Դրան պատասխանը չկրնար այժմէն գուշակիլ։ Ներկայ նախարարութիւնն հաշտարար է, և տէրութեանց օրինաւոր առաջարկներուն անդրդուելիութեամբ կամ բացէ ի բաց մերժմամբ չպիտի պատասխանէ։ Այսու ամենայնիւ ներկայ խնդրոյ ծանրութեան աչք դոցել անկարելի է, և Բ. Դրան նախարարաց հայրենասիրական ըզգայուսմները կարելի է շատ անգամ վիրաւորելու առիթ ունենան։

Հեռագիրը կը ծանուցանէ թէ Պերլինի նոր դեսպանախորհուրդն Հելլենական սահմանաց գծման համար ուսումնական յանձնախումբ մը Եպիրոս և Թեսալիա դրկելու որոշում տալէ յետոյ՝ պիտի հրաւիրէ Պելճիոյ և Զվիցերիայի կառավարութիւնները, որպէս զի մէկ մէկ զօրագունդ տան յանձնախմբին անդամոց ապահովութեան համար։ Արդէն տէրութիւնք առաջարկած էին Բ. Դրան որ Օսմանեան զօրաց միջոցաւ պահպանէ յանձնախումբին անդամոց ապահովութիւնը, սակայն նախորդ նախարարութիւնը չէր յանձնառած զայն։ Լաւի չէզոք տէրութեանց դիմելով՝ անոնց զօրաց միջոցաւ յանձնախումբին անդամներն ապահովելու հարկ կը տեսնուի։ Ցաւալին հեռագիրը չծանուցաներ թէ արդեօք Պելճիա և Զվիցերիա խօսք առած են այս ծառայութիւնն ընելու։ բայց եթէ այս զրոյցն ստոյգ է, տէրութիւնք բաւական հոգ տուած պիտի լինին Յունաստանի, հակառակ ժողովրդ ատենապետութեան վեհաժողովին, որ միայն բաշձանք մը յայտնած էր։ Ինչպէս շատ անգամ առիթ ունեցած ենք ըսելու, ընդհանուր շահուց վերաբերեալ խնդրոյ մը մէջ, ինչպէս է՝ օրինակի համար՝ բարենորոգմանց գործադրութիւնը, հարկադրիչ միջոցները կարելի է արդարանան, սակայն այսպիսի միջոցներով պահանջել որ անկախ տէրութիւն մ'ուրիշի մը հոգ տայ, առանց յաղթութեան իրաւանց, բոլորովին բացառիւ հանդամանք ունեցող գործողութիւն մ'է։

Առ այժմ կարևոր խնդիրներ բանակցութեան ներքև են, և դուցէ կարևոր դէպքեր ծագին, զորս այժմէն գուշակել անհնար է։ Իսկ Ռուսիա, թէպէտ իւր աւանդական աշխարհավարութիւնը թողած չէ, բայց աւելի հաշտարար դիրք մը բռնած է Բ. Դրան նկատմամբ, նոյն իսկ Ֆիւմերաւ գնդապետին սպանողին պատիժը խնդրելու համար սաստկապէս չվարուիր։ Կայսրը մեծ կորուստ մ'ըրաւ կայսրուհւոյն մահուամբ, և ի սուգ ընկղմած է։ Կոր-չաքով իշխանն իւր տարացած առողջութիւնը դարմանելու գնաց Գերմանիոյ հարաւային կողմն, և Պերլինէն անցած ժամանակ Պիսմարք իշխանին այցելութիւն մը արաւ, որ փոխադարձ իրեն այցելութեան գնաց։ Ռուսիա դարձեալ ինքզինք կը ժողվէ, ինչպէս ըրած էր 1856 էն ետև, և առ այժմ ասպարէզն Արևմտեան Եւրոպիոյ կը մնայ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐ

ՏԷՐՈՒԹԵԱՆՑ

ԵՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մայրաքաղաքիս Սէմաֆոր լրագիրը շաբաթ օրը Բ. Դրան մատուցած հաւաքական ծանուցագրին նկատմամբ իւր նոյն աւուր թուով հետևեալ յօդուածը կը հրատարակէ, որ օգտակար տեղեկութիւններ պարունակելուն պատճառաւ արժան կը համարիմք մեր ընթերցողաց ներկայել։

"Մինչդեռ Օսմանեան նոր նախարարութիւնը Սայիտ փաշայէն կը-տակեալ քաղաքական խնդրոյ վրայ կը խորհրդածէր, հինգշաբթի օր մը տէրութեանց դեսպանք անդամ մ'ևս կը հաւաքուէին հաւաքական ծանուցագրին խմբագրութիւնն աւարտելու, որով Պերլինի դաշնագիրն ստորագրող տէրութիւնք պարտին Թուրքիոյ յիշեցնել այդ դաշնագրին այլ և այլ կէտերը, զորս տակաւին Բ. Դուռն յարմար չը տեսա՛ի գործադնել։ Այս ծանուցագիրն այսօր (շաբաթ) և կամ առ առաւելն երկուշաբթի օր պիտի ներկայացուի Օսմանեան կառավարութեան։ Հետևաբար, Գաբրի փաշայի նախարարութիւնն 'ի մօտոյ իւր առջև Եւրոպիոյ ինչ ինչ բացորոշ պահանջումները պիտի տեսնէ, և չորեքշաբթի օրը տեղի ունեցած կարևոր իրողութեան՝ այն է նախարարական փոփոխութեան՝ արժէքն էապէս գտնելու առիթն յայնժամ պիտի ներկայանայ - ահա յայնժամ պիտի տեսնենք թէ սկզբա՞նց փոփոխութիւն էր եղածը թէ, ինչպէս ոմանք կըսեն, պարզապէս անձանց փոփոխութիւն։ Մեք՝ մեր մասին՝ այս վերջին տեսութիւնը չեմք կընար ընդունիր։ Ելնող երկու նախարարայ հեռուած աշխարհավարութեան համար իրենցմէ լաւագոյն գործիքներ չէր կրնար դանուիլ։ բայց Գաբրի փաշային չափաւորութիւնն ու պարկեշտութիւնն և Սպէտին փաշային այրական ազդեցութիւնը չը պիտի թոյլ տան իրենց, որ անոնց դերը կատարելու ղիջանին։

(Հոս Սէմաֆոր Յունաստանի և Գաբատաղի խնդրոյ վրայ քանի մը տող համառօտ խորհրդածութիւն ընելէ յետոյ, հետևեալ կերպիւ կը շարունակէ։)

"Բայց գործին մեծը Հայաստանի կողմն է, և գլխաւորապէս հոն՝ նոր նախարարութիւնն օգտակար գործ մը կրնայ ընել։ Սպէտին փաշան, որ փոքր Ասիոյ այդ բոլոր դաւառները պտըտած է, անոնց պիտոյից տեղեակ պարտի լինիլ։ Իւր փորձառութիւնը կրնայ իրեն ցուցընել ձեռք առնուլ հարկ եղած միջոցներն, ինչպէս նաև զանոնք գործադրելու յարմար եղող անձերն։ Սպէտին փաշան երբ այդ կողմերը բարեկարգական արարքոյ կարգի պաշտօն մը կը վարէր, շատ գործեր տեսաւ, շատ բարիքներ ըրաւ։ Աւելի պիտի ընէր, կըսեն, եթէ Կ. Պոլսէն օգնութիւն տեսնէր՝ փոխանակ դէշ կերպիւ ծպտեալ թշնամութեան։ Այսօր, իբրև նախարար, Սպէտին փաշան բարենորոգմանց համար իւր յաջորդայ պէտք եղած իշխանութիւնները պիտի տայ՝ անոնց գործը դիւրացնելու։ անոնք ալ, երբ իրենց կառավարութեան դիմեն, այնպիսի նախարարի մը համակրութիւնն ու աջակցութիւնը պիտի վայելեն, որ երբեմն իրենց տեղը դտնուած և իրենց պաշտօնը վարած է, որ նոյն դաւառաց մէջ նոյն մարդերը ճանչցած է, նոյն բաները տեսած է։ նոյն տեղերէն անցած է, նոյն արդելքներու հանդիպած է և որ, հետևաբար, պիտի դիտայ գըներահատել անոնց ցանկերն ու պէտքերը, պատասխանել անոնց խնդրանաց և ընդարձակ գործակցութիւն մը շնորհել անոնց։

"Խօսքերնիս համառօտելով, պէտք է ըսեմք թէ տէրութեանց հաւաքական ծանուցագիրն ահա այս երեք խնդրովք պիտի զբաղի։ Առջի երկու խնդրոց, այն է Յունաստանի և Գաբատաղի խնդրոց վրայ քանի մը տող համառօտ խորհրդածութիւն ընելէ յետոյ, հետևեալ կերպիւ կը շարունակէ։)

"Բայց գործին մեծը Հայաստանի կողմն է, և գլխաւորապէս հոն՝ նոր նախարարութիւնն օգտակար գործ մը կրնայ ընել։ Սպէտին փաշան, որ փոքր Ասիոյ այդ բոլոր դաւառները պտըտած է, անոնց պիտոյից տեղեակ պարտի լինիլ։ Իւր փորձառութիւնը կրնայ իրեն ցուցընել ձեռք առնուլ հարկ եղած միջոցներն, ինչպէս նաև զանոնք գործադրելու յարմար եղող անձերն։ Սպէտին փաշան երբ այդ կողմերը բարեկարգական արարքոյ կարգի պաշտօն մը կը վարէր, շատ գործեր տեսաւ, շատ բարիքներ ըրաւ։ Աւելի պիտի ընէր, կըսեն, եթէ Կ. Պոլսէն օգնութիւն տեսնէր՝ փոխանակ դէշ կերպիւ ծպտեալ թշնամութեան։ Այսօր, իբրև նախարար, Սպէտին փաշան բարենորոգմանց համար իւր յաջորդայ պէտք եղած իշխանութիւնները պիտի տայ՝ անոնց գործը դիւրացնելու։ անոնք ալ, երբ իրենց կառավարութեան դիմեն, այնպիսի նախարարի մը համակրութիւնն ու աջակցութիւնը պիտի վայելեն, որ երբեմն իրենց տեղը դտնուած և իրենց պաշտօնը վարած է, որ նոյն դաւառաց մէջ նոյն մարդերը ճանչցած է, նոյն բաները տեսած է։ նոյն տեղերէն անցած է, նոյն արդելքներու հանդիպած է և որ, հետևաբար, պիտի դիտայ դըներահատել անոնց ցանկերն ու պէտքերը, պատասխանել անոնց խնդրանաց և ընդարձակ գործակցութիւն մը շնորհել անոնց։

"Խօսքերնիս համառօտելով, պէտք է ըսեմք թէ տէրութեանց հաւաքական ծանուցագիրն ահա այս երեք խնդրովք պիտի զբաղի։ Առջի երկու խնդրոց, այն է Յունաստանի և Գաբատաղի խնդրոց լուծումն իրաւամբ Եւրոպական տէրութեանց կը վերաբերի, և այս այնպիսի իրողութիւն մ'է, զոր Բ. Դուռը լաւ կընէ եթէ յոյժ հաշտարար տրամադրութիւններ ցուցնելով ճանչնայ։ Գալով երրորդին, այն է Հայկական խնդրոյն, Օսմանեան կառավարութիւնը կրնայ՝ ընդհակառակն՝ տէրութեանց ձեռքէն առնուլ զայն՝ ինքնին աղդու նախաձեռնութիւն մ'ընելով այդ խնդրոյն լուծման համար։ Նախարարութեան մէջ Սպէտին փաշային ներկայութիւնն երաշխաւորութիւն մ'է որ Հայկական խնդրոյ մասին այս նախաձեռնութիւնն հնարաւոր է։ և տէրութեան յօժարակամութիւնն յայտնի լինելով, պատճառ մը չկայ որ այս նախաձեռնութիւնն յաջողութեամբ յառաջ չտարուի և թէ՛ Հայաստանի թէ՛ Օսմանեան տէրութեան համար բարեբաղդ արդիւնքներ չարտադրէ։

"Մեր կարծիքն այն է որ Օսմանեան նոր նախարարք ահա այս կերպիւ պիտի վարուին Հայկական խնդրոյն հետ, որ կա՛մ արդարացընելու և կա՛մ ժխտելու սահմանուած է այն յոյսերը՝ զորս մեզ ներշնչած էր իրենց իշխանութեան անցնիլն, այսինքն թէ Հայկական խնդիրն իրենց բարեկարգական բրամադրութեանց փորձաքարը պիտի լինի։ Ահա այս խնդրոյն մէջ մեք նոր նախարարաց գործողութեան կ'սպասեմք, և վստահութեամբ պիտի սպասեմք։"

ՓՈՒՐԴՔ

Մայրաքաղաքիս Ֆար սիւ Պոսֆոր լրագիրն իւր շաբաթ աւուր թուով հետևեալ հատուածը կը հրատարակէ Թէրճէմանը Հաղիդաթ լրագրին 'ի նպաստ Քրդաց ըրած հրատարակութեանց նկատմամբ։

"Թէրճէմանը Հաղիդաթ լրագիրն Հայաստանի մէջ Քրդաց ամեն օր ի գործ դրած վայրագութեանց լուրերուն ճշդութիւնը կուրանայ։ Այդ աւազակաց շահատակութիւնները սովորաբար ականատես Հայ վկայից կողմէ կը պատմուին, զորս Թուրք լրագիրը չվարանիր ստախօս անուանել, բառ մը, որ Եւրոպիոյ ո՛և է երկրին մէջ իրեն ներելի չէր լիներ արտասանել անպատիժ։

"Միայն Հայերը չեն որ այդ թափառիկ ցեղէն կը դանդատին։ Արաբք նոյնպէս կը խոստովանին թէ այդ աւազակաց դէպցութիւնն իրենց ալ անհանդստութիւն կը պատճառէ։ Եւ յիրաւի կ'իմացնեն մեզ թէ Դամասկոսի շրջակայքը 15-20000 հոգւոյ Քրդական դաղթականութիւն մը կայ։ Ասոնք ապրուստի ուրիշ միջոց չունին՝ բայց եթէ առպատակութիւն և գինուք դողութիւն։ Այդ մարդիկ մարախներու ամպի պէս հնձոյ վրայ յարձակելով, զանոնք կը կողոպտեն, կ'ուտեն ու կ'աւերեն մինչև անդամ տակաւին չհասունցած։ Արդիւնքն այս կը լինի որ կալուածները մեծապէս կը կորսնցնեն իրենց իրական արժէքը։ Այդի մը, որ ուրիշ տեղ 100,000 ղրուշ պիտի արժէր, Դամասկոսի շրջակայքն 5,000 ղրուշ միայն կ'արժէ՝ շնորհիւ Քրդական ասպատակութեանց։

"Մարդ չկրնար Քրդաց թաղէն անցնիլ առանց անմիջապէս կողոպտուելու։ Այս աւազակք իրենց մէջ դժուութիւն եղած ժամանակ զբաղեցնելու Երբեք դատարանաց չեն դիմեր, այլ նախապատիւ կը համարին իրենք իրենց դատերը տեսնելզինուց միջոցաւ։ Այս հակիրճ տեղեկութիւնները մեզ ասուոյ Արաբը կը յարէ թէ այդ Քուրդերը Մահմետական ալ չեն։ Նոքա իսլամ լինիլ կը կեղծեն, բայց իրօք այն ազանդին կը վերաբերին, զոր իսլամք Եէզիտի անուամբ կը յորջորջեն։ Այս Քուրդերը չեն վարանիր խոստովանիլ թէ այլոց ստացուածքը նոյն իսկ իրենց ստացուածքը կը համարին այն սկզբամբ թէ մարդոյ մէջ ամեն բան հասարակաց պէտք է լինի։

"Ինչպէս կը տեսնուի, Քուրդք Արևելից մէջ հաւասարականութիւնն աւելի յաջողութեամբ ի գործ կը դնեն, քան Եւրոպիոյ ընկերվարականք ոմանք։"

Ֆար սիւ Պոսֆոր ահա այսպէս կը դրէ։ բայց մեք կուզեմք յարել թէ իւր նկարագրած հանդամանքը ներկայիս Քուրդերը՝ պաշտօնապէս Եէզիտի անունը կրող Քուրդերը չեն միայն։ Միայն Եէզիտիները չեն, որոց խլամութիւնը կեղծիք մ'և եթէ է, իսկ իրենք բնաւ կրօնի գաղափար չունին։ Թէրճէմանը Հաղիդաթ, Քրդաց ձախող պաշտպանը, որ իւր պատմական, աշխարհագրական և վիճակագրական անհեմեմ սխալներով Քրդաց դատին աւելի վնասած է քան թէ զայն պաշտպանած, իւր վերջին յօդուածոյ մէջ պարծանօք կը յայտարարէր թէ Քուրդք կրօնք կը ճանչեն, Մուհամմէտի փառաւոր կրօնքն, և մզկիթներ ունին, կրօնական դատարակութիւն ունին և մեծամեծ շէյխեր կ'երթեն իրենց մէջէն։ Իսկ Քուրդ ժողովրդեան վրայ մնացեր տեղեկութիւն ունեցողք դիտեն թէ այս խրոխտ յայտարարութիւններն ալ Քրդամոլխմբագրին Արևելեան երևակայութեան արտադրութիւնն է, զոր նմանօրինակ յայտարարութեանց քով շարելու է։ կարելի է որ ատա և անդ Օսմ. Մէտարէսէյից մէջ Արաբական և Պարսկական դրականութեամբ կրթուած քանի մը Քուրդեր կըրօնական դատարակութիւն ստացած լինին, ինչպէս ուրիշ որ և է տեսակ մարդկային արարած նոյն պարագայից մէջ կրնայ ստանալ և կըրցած է ստանալ։ Բայց դրական իրողութիւն մ'է որ Քուրդ ժողովրդն՝ ընդհանրապէս՝ շատ հեռի է թէրճէմանը Հաղիդաթի նկարագրած հանդամանքն ունենալէ։ Ցերսիմի, Ցարսնոյ և Վասպուրականի ընդարձակ դաւառաց մէջ, միով բանիւ, Օսմանեան Հայաստանի բոլոր Քրդաբնակ կողմերը, հաղարաւոր ոչ-եէզիտի Քուրդեր կան, որք անուամբ և եթէ իսլամ են, որոց մեծ մասը թլփատուած անդամ չեն, և որոց մէջ եթէ կան որք թլփատուած են, այդ միակ նշանն է իրենց իսլամութեան. որովհետև ո՛չ մզկիթ, ո՛չ ալ իմամ կը ճանչեն, և այն շէյխն, ուր կը հնազանդին, աւելի քաղաքային դլուխ մը կը համարուի, քան թէ կրօնական։ Հաղարաւորներով համրուող այս տեսակ Քուրդք դրեթէ ա՛յնքան իսլամ են, որքան Քրիստոնեայ ալ են։ իրենց մօտերը դտնուած Հայ եկեղեցեաց և վանօրէից կրօնական պատիւներ կընեն, անոնց յօժարակամ տուրքեր կուտան, մատաղներուն կը մասնակցին, Հայոց կրօնական ուխտատեղիները կը յարգեն, Հայ կրօնաւորներէ կ'ակնածին եւայլն։ — Այսոր պատճառն ամեն պատմագիտաց յայտնի է, — բայց ոչ Թէրճէմանը Հաղիդաթի պատմագիտաց, որք զարմանալի տգիտութեամբ մը Քուրդերը հին Մարաց սերունդ և արդի Քրդաստանը հին Մարաստանի նոր անունը կը համարին։ — Երբ հարաւէն, արևելքէն և արևմուտքէն Արաբական և ուրիշ իսլամական հզօր աղդեր Հայաստանի այդ մասերուն տիրելով ստիպեցին այդ տեղերու ժողովուրդներն իսլամութիւն ընդունիլ, հաղարաւոր Հայեր տակաւ առ տակաւ իսլամ եղան, ինչպէս այն ժամանակներն Հայ իշխաններ ալ կային, որք բռնի իսլամութիւն կընդունէին։ Մինչև մեր ատենները, ժամանակակից պատմութիւնը սոյն օրինակ դէպքերով լի է։ իսլամութիւն ընդունող Հայեր իրենց դտնուած տեղերու իսլամ ժողովրդեան անուամբ կը յորջորջուէին։ ասոր համար է որ Ցարսնոյ եւ Վասպուրականի իսլամացեալ Հայք Քուրդ կը կոչուին և Արտահանի և Թորթումի և ուրիշ տեղերու իսլամացեալ Հայք Թուրք կը կոչուին, թէև իրենց մականուններն ու պատուանները դործածած լեզուն կը վկայեն թէ ամբողջապէս Հայ սերնդէ են։ Շատ Քուրդեր ալ կան, որք լեռնցի և թափառական լինելով, բնաւ կարևորութիւն չեն տար կրօնական գործոյ, և անուամբ և եթէ իսլամ են։ իսմայիլ Հադդը փաշան պայազիտի բաղում Քուրդ ցեղեր գոպելով, թըլփատել տուած է զանոնք։ Շէյխեր ու իմամներ ալ տուած է անոնց։ այսու ամենայնիւ, նոքա, իրենք զիրենք անկախ տեսնելուն պէս, իրենց հին ընթացքին մէջ կը շարունակեն։

Այս պատմական իրողութիւններէն՝ զորս ուրանալու համար մարդ բացարձակապէս կոյր պէտք է լինի, մեք երկու գլխաւոր հետևութիւն կ'ուզեմք հանել։ Նախ թէ բուն Հայաստանի հողուն վրայ, այն է Վասպուրականի և Ցարսնոյ դաւառաց մէջ և աւելի դէպի Հիւսիս բնակող Քրդաց մեծագոյն մասն Հայ սերնդէ են, այսինքն ժամանակաւ իրենց նախնիքն Հայ էին, բայց բռնի իսլամութիւն ընդունելով, իրենց ազդային հանդամանքը կորուսած և Քուրդ կոչուած են։ իսկ այժմ իրենց բաղմաթիւ ատանդութիւնները, սովորութիւններն և մինչև իսկ իրենց կրած ցեղական անունները կը վկայեն թէ ժամանակաւ Հայ էին։ Երկրորդ հետևութիւնն ալ այս է որ՝ Քրդաց մէկ մեծ մասը Թէրճէմանը Հաղիդաթի երևակայածին չափ Ջերմեռանդ իսլամ չեն, վասն զի նոքա կրօնքն ալ կապանք մը համարած են, և իրենց անկախ դիրքը պահելու համար կրօնի կապերէն ալ ազատ նկատած են զիրենք։ Հետևաբար, եթէ Քրդաց մի մեծ մասն իրրև կէս—վայրենի՝ քաղաքակիրթ աշխարհի համակրութենէն զուրկ կը դտնուի, եեզիտի կոչուածներէն դատ կայ մի մեծ մասն ևս, որ անուամբ և եթէ իսլամ լինելով, պէտք չէ որ Թէրճէմանը Հաղիդաթի համակրութեան արժանանայ։

Ինչպէս արդէն յայտարարած եմք, այս պատմական և ցեղական խնդիրներն յուշելով մեք Թուրք լրագրին պէս մտնաւոր նպատակ չունիմք։ ինք իւր տեսակէտով լաւ կընէր եթէ Քրդաց բնակած տեղերն ալ Անատոլու կամ Ասիայի Օսմանի, և Քրդական ժողովուրդն ալ Օսմանը կոչելով բաւականանար։ Բայց քանի որ այսպէս չըներ, և իւր խնդքէն ու ձեռընհասութենէն վեր խնդրոյ մէջ կը մտնէ, լաւ է որ մերթ ընդ մերթ համառօտ դատեր տրուին իրեն։

Բ.

ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԿՈՐՆՈՅ ՄԻՆՉԵՒ ՊԱՏԱՀԱՆ

(Տես թիւ 2634)

ԲԱԳՐԵՒԱՆԴ ԿԱՄ ԱԼԱՇԿԵՐՏ

Տհերէն եկելով կը մտնանք Բագրեւանդայ դաշտը, որ ընդարձակ ձորամէջ մ'է 20 ժամ երկայնութեամբ և 4-7 ժամ լայնութեամբ։ Առաջին գիւղն է Քուրդ Ալի, բաղրոյին քրդաբնակ։ այս գիւղէն մէկ ժամ հեռաւորութեամբ բըլրակի մը վրայ շինուած է Ապաղէթ Քրդաբնակ գիւղը։

Բագրեւանդայ դաշտին դըլխաւոր քաղաքն է Թօփրագ-գալէ, ի հնումն վաղարշակերտ կամ Ալաշկերտ, որոյ անունով և դաշտը կը կոչուի այժմ Ալաշկերտ։

Բագրեւանդայ սահմանն է արեւմուտքէն Խալենայ, հարաւէն Խամուտ, ուր կը դտնուի մեծ աղուհանք և որ յառաջ Հայաբնակ իսկ 1829էն 'ի վեր քրդաբնակ։ Արեւելքէն Նահիչ և հիւսիսէն Շահ Եոլի լերինք։ Այս դաշտի մէջէն կ'անցնին Եփրատայ այլ և այլ ճիւղերը և վաղարշակերտի դիմացը հարաւային կողմէն Ղըզ-կէսիտի լերանց շղթայքը քերելով կերթայ 'ի Պուլանըխ երկիրը, ինչպէս ըսինք, ընդարձակ դաշտավայր մ'է արդաւանդահող և գեղեցիկ, և 3000 ոտնաչափ, այսինքն 1624 մէթր բարձր է ծովէն, գլխաւոր բերքն են ցորեան, դարի, կորեակ, կը-

տուտա, ռոպ, սիսեան, կրաչ։ բանջարեղինաց ամէն տեսակը թէպէտ սոյն դաւառին մէջ յառաջ չիդար, այլ կը գտնուին մեծաքանակ և քաղցրահամ երենջակ, խաւծիլ, մանտակ, սխտորակ սարեբու վրայ։ արհեստաներն են երկրագործութիւն և մարդուս ամենահարկաւոր պիտոյքները հոգալոյ վերաբերեալ, ինչպէս երկաթագործութիւն, դարբնութիւն, դերձակութիւն, հիւսնութիւն, կոշկակարութիւն եւ, որք անտիկրհեղեղեան և նահապետական վիճակի մէջ են։ Ինչպէս Հայաստանի՝ նոյնպէս և դաւառին Հայ բնակչաց ձեռքն են վաճառականութիւն և արհեստք։ քանի մ'ալ Պարսիկ առեւտրականներ, ինչպէս և 240–300ի չափ բնտանիք դաղթական 50 տարիէ 'ի վեր Նահիջեւի 5 գիւղերու մէջ։ որք բոլորովին Պարսկաբնակ են։ Դաւառիս բնակիչք մեծաւ մասամբ Բուրդ են 10000ի չափ, 7–800 տուն Հայ և հազիւ 200 Թուրք և մաս մ'ալ Եկիւրտ, որոց լեզուն, սովորութիւնք և բարք Բրդաց նման են։ իսկ սոքա դէ– կը պաշտեն։ Հայք դաշտաբնակ են, քրդաց մի փոքր մասը դաշտաբնակ և հետեւաբար երկրագործ և հովիւ են, իսկ մեծագոյն մասը լեռնաբնակ ոմառք, և ձմեռը դաշտաբնակ Հայոց և քրդաց գիւղերը։

1878ի Ռուսօ-Օսմանեան պատերազմէն առաջ Հայք խիստ մեծամտութիւն կը կազմէին թուով բոլոր բնակչաց վրայ։ ոսկան ինչպէս ուրիշ դաւառներ, նոյնպէս և սոյնին մէջ աղեսարեր դաղթականութիւն մը թէ՛ դաղթականաց և թէ՛ մնացելոց մեծամեծ չարիք գործած է, այնպէս որ երկիրը բոլորովին թափուր մնացած է իւր հարստաց բնակիչներէն և նոցա յաջորդած են վայրենի և աւազակաբարոյ Բուրդք։ վերջին պատերազմը զգալապէս նուազեցուց Հայոց թիւը։ ամիրայ Ալաշկերտի ժողովուրդք Ռուսաց բանակին հետ դաղթելէն ի Ռուսիա, ոսկայն ի չնորհս Պատրիարքարանի ջանից և Ռուսիոյ կառավարութեան և նորա Հայ գործակատաց ձեռք առած միջոցներուն, դաղթականք հետզհետէ կը վերադառնան, և եթէ ապահովութիւն լինի դաւառին մէջ, այնդգ և հաստատողներ ալ կան թէ մեծ թիւով Հայ դաղթականներ կուգան նրեւանէն։ Այժմ ժողովրդեան վիճակը խիստ դառն է, թշուառութիւն իւր ճիւաղական կերպարանով կը ներկայի, և անկարելի է այս գիւղերէից ժողովրդեան վիճակը տեսնել ու չարտասուել, մանաւանդ Նահիջեւէն անդին, ուր ժողովուրդը 2 անդամ դաղթած է մէկ տարուան մէջ և 4–5 անդամ կողոպտուած է իւր դրացի Մահմետականներէ որոց Հայուն ինչք, պատիւ ու կեանք «հալալ» կը քարոզուի իրենց Շեյխերէն, և օրինակաւ ալ կը հաստատուի։ (Բան և գործ ի միասին, Աստուած Հայոց համբերութիւն և կարողութիւն տայ քաջելու։)

Դաւառին կառավարութիւնն է Գայմագամութիւն, Միութիւնարքիւթիւն Պայազիտ, կուսակալութիւն Կարին։ Գլխաւոր քաղաքն է վաղարշակերտ կամ Ալաշկերտ և կամ Թօփրաք-Գալէ։ Թիւ Հայ բնակչաց 79–86 տուն, դաղթականութենէն առաջ 150, Բիւրդ 300 տ. Թուրք 20 տ. վաղարշակերտ փոքր աւան մ'է Ալաշկերտու դաշտավայրին վրայ հիւսիսային արևմտեան կողմը, ըստ աւանդութեան այս քաղաքը չիներ է Վաղարշակ Արշակունին, 40,000 բնակիչով։ Հին յիշատակարաններ չեն տեսնուիր դիւղին մէջ։ բայց դիւղին արևելեան հիւսիսային կողմը Հայոց հին գերեզմանատան կից ընդարձակ շէնքի մը ոմերը որ վանք բլլալ կը թուին։ կան դերեզմանատան մէջ Հայ իշխանաց և մեծամեծաց դերեզմանադիրներ, որք թէ ժամանակի և թէ աւերիչ ձեռաց բռնութեամբ անընթեռնելի են։ վանքին երկու դրանց մեծ սիւնաքարերը կը մնան տակաւին կանգուն արձանագրութեամբ մաս մաս աւերեալ և դերեզմանաց տապան եղած։ Հին յիշատակ միայն կը մնայ բարձր հողաբլրի մը վրայ շինուած բերդը, որ այժմ աւերակ է և 1829ին օսմանցիք այս բերդէն պատերազմեր են ընդ Ռուսաց, որք զայն առնելէ զինի քանդեր են։ Բերդին վերայէն կը տեսնուի հարաւոյն Ալաշկերտու դաշտը։ բերդին շուրջը սենեկաց աւերակներ կան, որոց կեդրոնը փոքրիկ հրապարակ մը, բերդէն մինչեւ ձորը կայ կամարակապ դեղեցիկ ճանապարհ մը, որոյ մուտքը միայն երկու կանգունի չափ է։ կայ նաեւ բերդին վրայ, բերդին պաշտպան Ս. Յարդսի դերեզմանը, ուր ուխտի կ'երթան Հայ բարեպաշտութիւնք։ Մինչեւ մեծ տաճարներս վաղարշակերտ 15000 Հայ բնակիչ ունի եղեր ըստ աւանդութեան ծերոց, բայց հետզհետէ բռնութիւններէ փախած են 'ի Ռուսատան և 'ի Պարսկաստան, որոնց տանց աւերակները կը տեսնուին յ'այսօր, այնպէս որ հին քաղաքին չրջապատը կ'երայ 2 ժամ։ գիւղաքաղաքիս Արեւ. հիւսիսային կողմը իրը երկու ժամ հեռաւորութեամբ կ'ինայ Բէյօսէ տաղը որ է Սուկուս օտամ Սուկուէա 9000 տանտչափ կամ 2923 մէթր բարձրութեամբ սեպաձեւ և մէկ կողմէ ձիւնապատ։ Այս լեռը նուիրական է և մեծ ուխտատեղի՝ որոց Սուքիասանց հոս նահատակուելնուն համար, և աւանդութեամբ յ'այսօր նոցա նահատակութեան տեղն և աղօթիւք բղխեցուցած աղբիւրը կը ցուցնեն։

Աւանիս հարաւային կողմը կայնայ Շահեօղ լեռը, որ Ռուսօ-Օսմ. սահմանագլուխն է 2 1/2 ժամ հեռաւորութեամբ և 8950 տանտչափ բարձրութեամբ, և հիւսիսային կողմն է վարդիներ կամ վարդիկ–հայր 3 1/2–4 ժամ, ուր պիտի երթամ յուլիսի 12ին յայցելութիւն։ Գաբեղենից դաւառ, որ վիշապաձոր ալ կը կոչուի, և ուր կան եղեր երկու վանքեր, Ղարավանք և Ջանկլի արձանագրութեամբ, վիտենեան մաս է և Եղսխաձոր կամ Կողզուան, երկուքն ալ Ռուսաց անցան վերջին պատերազմին։

Հայք ունին մէկ եկեղեցի հընաչէն, միայն խորանը մնացած, սրմերը և յարկը նորէն շինուած խիստ խիստ դժուռ կերպով և այն ալ գիւղը առեն բռնութեանց պատճառաւ։ Եկեղեցին, որ յանուն Ս. Տիրամօր շինուած է։ բոլորովին մութ է ներսը և հին, և 2–3 տարի առաջ կողոպտեալ լինելուն պատճառաւ՝ այժմ թիթեղէ խաչ մ'իսկ չկայ սեղանին վրայ դնելու։ Խիստ լաւ և բարեպաշտական դործ կը լինէր եթէ ուրիշ տեղերու եկեղեցեաց աւելորդ զարդերէն մէկ մէկ բան շնորհուէր վիճակիս սոյն եկեղեցւոյն 'ի մխիթարութիւն տառապեալ ժողովրդեանս։ Կար նաեւ ախոռաձեւ անսարտուհան դպրոց մը զոր նորոգել կուտամ և մէկ քանի օրէն կ'աւարտի։ Ինչ որ էր շէնքին դրութիւնը, նոյնն էր և ներքին վիճակը։ Հայոց զանդակ զարնել արդիլուած է, ժամարարն առաւօտ և երեկոյ բոլորին խանութները և տները երթալով յեկեղեցի պիտի հրաւիրէ զժողովուրդ։ Արդարեւ անտանելի բան, մանաւանդ 'ի ձմրան, 'ի խստաշունչ եղանակի։ Թուրքք կամ Բուրդք ունին մէկ մզկիթ բերդին ստորոտը առանց աշտարակի և նորա մաս մէկ «Բիւշտիյէ մէքթէպի» ուր կ'ուսանին 20–25 տարեկան անտաշ փայտեր, սակայն ինչ մոլեռանդութիւն։ ։ ։

Վաղարշակերտու կամ Ալաշկերտու դաւառն ունի 102 գիւղ, որոց 14ը Հայաբնակ են։ ոմանք լոկ Հայոց և ոմանք Բրդախառն ըլլալով, որք են։

1. Զէյման։ Արևմտեան կողմը երկու ժամ հեռաւորութեամբ, այժմ դրեթէ աւերակ և ամայի, բնակիչք նորէն կը վերադառնան Ռուսիայէն։ 70 տ. Հայ, յորոց 10–15ը դաղթական են և կը վերադառնան ի մեծոց։

2. Մոլլա Սիւլէյման, նոյն կողմը 1 1/2 ժամ։ 95 տ. Հայ, որոց 80 տ. Պապական Հասանեան են, այս է հարստահարութենէ ամենէ ազատ գիւղը։ Հայք ունէին երկու դրդրոց, մին Լուսաւորչականաց և միւսը Պապականաց, առաջինն կէսը խանդարուած է, իսկ Պապականաց դպրոցը բոլորովին աւերակ Բրդաց ձեռքէն։ Եկեղեցի ունին և 3 քահանայ, որոց երկուքը Պապականաց են։ Հայք ղպրով վերջապէս ժամանակիս պահանջը սկսած են իրաւ հետ սիրով վարուիլ։ Թողով սնոտի վէճք ու կռիւ։ Երկու կողմն ալ «Սէր» կը քարոզեմ, չմոռնամ ըսել որ երեք քահանայք ալ բարի և հեղաբարոյ են և ըստ բաւականի լուսաւորեալ։

3. Խոսուր, 2 1/2 ժամ ի հարաւ, 80 տ. Հայ, 20ը Պապական Հասանեան, կան նաեւ մի քանի տուն դաղթական, տեղւոյս դիրքը, օդը, ջուրը յանկուցիչ է և Բաղրևանդայ դաւառին առաջին տեղը կը համարուի։ Լուսաւորչականք ունին 1 եկեղեցի բրտակի մը վրայ, իսկ դպրոցք քանդուած են։

4. Խոշան, 1 ժամ հարաւ, 12 տ. Հայոց, որոց 7ը դաղթական և 7 տ. Բուրդ։ Եկեղեցի և դպրոց քանդուած։

5. Զըլկանի (40 աղբիւր), 2 ժամ հարաւ։ Գիւղին մէջ բղխած 40ի չափ վտակաց և առուներու պատճառաւ Բրդերէն կը կոչուի Զըլկանի (40 աղբիւր)։ 40 տ. Հայ, 5 տ. ալ դաղթական, եկեղեցի և դպրոց քանդուած։

6. Եբլան–թէփէ, 2 1/2 ժամ հարաւ։ Արևելք, 50 տ. Հայ, որոց 10ը դաղթական, ունին 1 եկեղեցի։ դպրոց չկայ։

7. Ղայասէկ, 2 ժամ Արևելք, 13 տ. Հայ, 17 տ. ալ դաղթական, 1 եկեղեցի։

8. Երիցու գիւղ, 2 1/2 ժամ Արևելք 12 տ. Հայ, 20 տ. Հայ Պապական։ Հայք եկեղեցի չունին, Պապականք ունին 1 եկեղեցի։ իսկ դպրոց երկու մասն ալ չունի։

9. Խոյլու, 3/4 ժամ Արևելք, 70 տ. Հայ, 15 դաղթ. 1 եկեղ. 1 դպրոց քանդուած։

10. Համսոր, 2 1/2 ժամ։ 120 տ. Հայ, որոց 80ը դաղթ. 1 եկեղ. 1 դպրոց քանդուած։

11. Ալխալի, 52 տ. Հայ, որոց 7 դաղթ. եկեղ. դպր. քահ. չկային։

12. Հաճի Սաֆէր, 3 1/2 ժամ մերձ Ղարաքիլիսէի, 12 տ. Հայ, յորոց 10 դաղթ. 5 տ. Բուրդ, որք սիրապետած են Հայոց տներ տանց, ինչպէս ուրիշ գիւղերու մէջ։

13. Ցերհան 2 տ. Հայ, մնացեալը Բուրդ։

14. Գարատու 7 տ. Հայ Պապական։

Բոլոր սոյն Հայ գիւղօրէից վիճակը խիստ թշուառ է։ Սակայն բաղդատմամբ «Նահիջեւի» կամ Ղարաքիլիսէյի դաղայի ժողովրդոց վիճակին, տարբերութիւն ունի։ Ղարաքիլիսէն անդին քանի օր որ անցուցի, արտասուքն աչքէս պակաս չէր ցերեկը, իսկ գիշերն ողջոյն վրդովեցուցիչ երազներ անքուն հսկել կուտային ինձ։ Պայազիտու կոտորածին և աւարառութեան պատմութիւնը սրատաճիկ է։ (Խրիմեանի Հայրիկին մեծ թերութիւններ ունի) կենդանի մարդուն ճակատին ձեռքովը եկեղեցւոյ տեսան դամուած ձեռաց կտորը տեսայ, տեսայ սոյն հայրը որ իւր եօթնամեայ աղեկովը 17 օր դաղրահոտ նկուղներու մէջ աղաղակութիւնն իրը «կերակուր» և մէկն իրը «ջուր» ըսած էր։ Պատմեց խեղճը իւր անցքերը, քարէ սիրտ մը կուլէ որ զայն լսէ ու չըհեծէ։ Չէի կարող առանց այլ յայլմէ լսելու առանդեալ Հայ կիներ, օրիորդներ և երիտասարդներ տեսնել։ (Այս ամէն անցից տեղեկագիրը չնեալ տալով զրկեցինք 'ի Պատրիարքարան, լրագրաց և 'ի Կարին, որոց որ անկ է, և մէկ ճարտարապետ անձ մ'ալ զրկել տուի 'ի Կարին 'ի դատաստան։)

Մնացեալն հետեւեալ թուով

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ԿԱՐԻՆ

17 մայիս 1880

. . . Խմբագրատեսա.

Անցեալ չաբթուան թղթակցութեանս մէջ ըսած էի թէ Ալաշկերտցի սովեալք, Բասենցւոց և Վանցւոց հետ իսկ բաղդատմամբ նուազ մխիթարեալ են և իրաւութիւնք կուգան հաստատել իմ այս դիտողութիւնն։ Պուլանըդի մէջ տեղւոյս մասնախմբին կողմանէ դնուած և պատրաստուած ցորեանն (որ մինչև հիմայ կառավարութեան արդելքէն ալ տակաւին չէ ազատուած) դալ և տանելու համար անհնարութիւններ կ'առարկեն։ Ջուրերու և դետերու չափազանց յորդումը և ճանապարհներու բացման պատճառաւ, գինեալ հրոսակներու երևնալը կիրենք ահարեկած է, նոյնպէս նաև բեռնարարձ կենդանիներ չունենալնին պատճառներ են, որոց համար չեն կարող Պուլանըդ երթալ և ցորեանը տեղափոխել, թէև 13 ժամուան ճանրայ է։ Մասնախումբն առայժմ 36 օսմար ցորեն անմիջապար տեղէս զրկելու պատրաստութիւններն աւարտեց և զրկեց։ այժմ միջոցներ ձեռք կառնու Պուլանըդի ցորեններն ալ Բըրդերու ձեռքով և պաշտպանութեամբ փոխադրել տալ։ բայց այս ձեռք առնուած և առնուելիք միջոցները բնաւ բաւական չեն տեղական բռնութիւններով ու հարստահարութիւններով վերջերս ծանրացած սովուն մէջ այլ ևս պահել ժողովուրդն, որք ճանապարհց բացուելէն քաջալերեալ բոյսերով և արմատներով ճարակուելով, կանցնին Ռուսաց և Պարսից սահմաններն, և գաղթականութիւն մը անդիմադրելի և մինչև իսկ ազէտ պաշտօնեաներէ քաջալերեալ գաղթականութիւն մը դարձեալ սկսած է յԱլաշկերտ, հակառակ տեղւոյն Առաջնորդին և մասնախմբին ջանից և արդելանաց։ Մշոյ Գեր. Առաջնորդը լսելով այս դաւառի գաղթականութիւնն, դիմած է Ալաշկերտի Առաջնորդին և երևելեաց և ամէն տեսակ խնամք և օգնութիւն կը խոստանայ եթէ գաղթականները՝ փոխանակ ի Ռուսատան և ի Պարսկաստան գաղթելու՝ Մշոյ սահմանները գաղթեն. հաց, հող և հանգստութիւն պիտի գտնեն այն տեղերը կըսէ Գրիգորիս Եպիսկոպոս Ալէքթէեան, և կը խնդրէ որ եթէ Ալաշկերտի գաղթականք ալ ատանց կարօտ են, երթան զայն զբաղել Մշոյ սահմաններն։

Տակաւին մինչև ցարդ միայն մէկ ընտանիք յաջողած են ի Մուշ ճանրել. մինչդեռ հարիւրաւորք արդէն զրացի սահմաններն անցած են, և այս զարմանալի յամառութեան պատճառն, Մշոյ գաւառի հարստահարութեանց և չափազանցութիւնն է։ Հարստահարութիւնք գարնան սոսասուած մխիթարութեանց հետ հասած լինել կը թուին։ Ալաշկերտի նոյն իսկ կառավարութեան ներկայ եղած գաւառագլխոյն մէջ և մինչև իսկ կառավարչին և ոստիկանութեան հաղարապետին գործածներն անթիւ և անլուր են, նոյնպէս և ի Խշնաւ՝ դարձեալ գաւառագլխոյն մէջ հոչակաւոր Խաթըն–օղլուներու ցեղէն Խաքէնակը պէյ անուն Գայմագամն ի-բրեն համախոհ ժողովականաք չարիք չըմընար որ չկուտէ ողբմելի Հայոց վրայ։ Գաւառ. վարչութեան դիւանն սկսաւ ծանրանալ ապիտորմ լաց ու կոծի տեղեկագրերով։ Ալաշկերտէն իմ թղթակցէս ստացած մէկ նամակս, որ հարստահարութեանց կը վերաբերի ներփակեալ է զոր կը հրատարակեմ եթէ արժան դատիք։

Ամսոյս 12ին Անդղից թաղուհւոյն ծննդեան տարեդարձին առթիւ պաշտօնական ընդունելութիւնք տեղի ունեցան քաղաքիս Անդղ. Հիւպատոսարանը։ Մեր Աղդ. երևելիք ալ անպաշտօն կերպիւ այս պաշտօնական պարտաւորութիւնը կատարեցին, և սիրալիր ընդունելութեամբ մեծարուեցան Աղնիւ Հիւպատոսէն. մանաւանդ կարծեմ այն պատճառաւ որ առանց կրօնական խտրութեան իրենց հետ ունէին նաև մեր Աւետարանական ազգայնոց երևելիքն։ Վեց անուղղակի արոց Բոնթրոլէօր Մեծ. Դաւիդ Ագնաւոր էֆէնտին, որ ներկայ էր սոյն ընդունելութեան, թարգման եղաւ մեր ազգայնոց զգացմանց և շնորհաւորութեանց ու բարեմաղթութեանց առ ներկայացուցիչն Բրիտանական մեծ կառավարութեան։

Թէ՛ կառավարութեան և թէ՛ ազգային մասնախմբոց կողմէ Բասենցւոց բաշխուած սերմնցու ցորենին ու գարիին բաշխումներն այս չարթ ու աւարտեցան վերջին։ և այս օրերս տեղացած անձրևներէն առատ հունձք մը կըսպասուի, որով միայն կարելի պիտի լինի ներկայ թշուառութիւնքն բառնալ։ բայց մինչև ցնոր հունձք, որուն առ նուազն 3 ամիս կայ, ինչո՞վ պիտի կերակրուի Վանցին, Ալաշկերտցին և Բասենցին։ ահա մի նոր՝ և փափաքելի է որ լիներ վերջին խնդիր կամ ազէտ՝ կարօտ դարմանի ի կեդր. Մասնախմբէ սովելոց։

Ընդունեցէք իմ յարգանքս

Ո–Ը–ոյ

Ի. ՊՕԼԻՍ

28 մայիս 1880

. . . Խմբագիր.

Գալրոցասիրաց–Արևելեան ընկերութեան Տնօրէն Խորհուրդը խորին ընդարհակալիք յայտնելով այն յառաջիմասէր ազգայնոց որք վերջին հատանեայ չրջանին մէջ իւրանց նուէրներով քաջալերեցին զընկերութիւնն, կը խնդրէ Ձեր Մեծապատուութենէն որ բարեհաճիք ներփակեալ նուիրատուութեան ցանկն հրատարակել Ձեր պատուական թերթին միջոցաւ և ընդունիլ մեր յարգանաց հաւատիներն,

Ի Դիմաց Տնօրէն Խորհրդոյ

Ատենադպիր	Ատենապետ
Մ. Տաճատեան	Մ. Ռոֆայելեան

Վահան Իշխան	Ալան Ապրօ Բաղրատունի 333 ֆրանք
Տփխիսի ճիւղէն	60 մանէթ
Սամսունի ճիւղէն	600 Արծ. դրկնս
Ռոստովայի ճիւղէն	200 » »

Օրինակ

Պատ. Մխիթարեան Վիէննայի այլ և այլ ուսումնական գրեան	109
Պատ. Վարչութիւն Ս. Գայիանեան Ուսումնարանի—Տատնամեակ	1
Մեծ. Յովհաննէս Կիւմշեան—Փիլիսոփայութիւն	330
Մեծ. Զաքարիա Գրիգորեան—Մանկական Երգարան	5
Մեծ. Յովնան Փարաքաշեան—Թուաբանութիւն	5
Մեծ. Գ. Զարդարեան—Այլ և այլ գրեան	22
Մեծ. Գարեգին Պաղտասարեան—Բնական Պատմութիւն	1
Մեծ. Մկրտիչ Գարրիկեան—Արևելեան Մաժալ	19

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՁԵՌԻՑ ՊԱՏԿԵՐՔ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ԱԶԳՅՑՆՈՑ ՎԻՄԱԳՐԵԱՑ

Ընդունեցաւ Ա. Գրոնաեանցը

Այն նկարիչը՝ որ Ազգային մատենադարանի մրցման մէջ ճարտարագոյն ելան առաջնմրցանակի արժանացած է, այս անդամ թէ՛ 'ի Թուրքիա, թէ՛ 'ի Ռուսիա, թէ՛ 'ի Հնդիկս և թէ այլուր գտնուած կենդանի և մեռեալ յիսուն նշանաւոր Ազգայնոց պատկերներն համախմբեալ վիմատիպ 'ի լոյս ընծայեց։

Գեղարուեստի արժանի է յիշեալ էֆէնտին՝ որ մատղիր է նաև Ազգիս նշանաւոր կղերականներուն, արդի խմբագրապետաց, Ցարգրաբերեալ և համբաւաւոր դասատարակաց պատկերները 'ի լոյս ընծայել, որ վարժարանաց, Ազգ. ընկերութեանց դրասենեակներու և ամէն Հայ տան որահներու զարդը կրնայ համարուիլ։

Զգոյշ ազգայինք պէտք է վարեան այն պատկերներէն դնել, զի դժբաղդաբար պատճառաւ մը խիստ սակաւաթիւ տպուած են։

Դինը խիստ չափաւոր՝ 10 դահեկան։

Կեդրոնատեղին է մեր դրատունը։ Վ–ոնրդ Ց. Մարգարեան

24 մայիս 1880 կ Պոլիս

Մէրճան Զարսու թիւ 57

Մարդարեան դրատունը

ՇՐՋԱԴԱՅՏԻԹԻՒՆ ԻՄ ԹՂԹԻՍ ՄԷՋ

Գրեց

ՇԱՐԺԵԱՆՑ

Դին 2 դահեկան

Ընթերցանութեան արժանի տետրակ մ'է, լաւ գրուած, որ ազգային ընդհանուր վիճակին, մանաւանդ ազգային դաստիարակութեան վրայ օգտակար խորհրդածութիւններ կը պարունակէ։

Advertisements referring to British or American Goods, etc., are exclusively received for this Paper at
EUG. MICOUD'S Foreign Advertising Agency 139—140, Fleet Street, London.

ԳԵՐԹՈՒԱԾՔ Կ. ԱԳԱՄԵԱՆԻ
ԹՎԱԿԱՆ 1880

Պետրոս Հ. Գ. Ագամեան ազգիւ Երիտասարդ Հայ գերասանը, որ Թատերական ներկայացմանց մէջ մեծ դերեր ճարտար ձեւերով կը ձեւակերպէր, իւր յուշեալ արուեստն զանազան ոլորտներ զգացմունքներն այս բերդուածս յօրինած էր, Տրփախս Հատած օրէն ձեռագրերը յանձնեց տպագրութեան որ այսօր 'ի լոյս ընծայուելով գրեած է Զատիկ Հրաճեղբոր Թիւ 20 Յոյսէփ Գասպարեանի գրատան մէջ վաճառուելու։

Գին 12 գրուշ արծաթի,

Քաջալայ՝ եմք որ գինքը ճանչցողներէն բազմաթիւ անձինք մէկ մէկ օրինակ գնելով իւր այս առաջին ընտիր դործոյն մէջ գինքը պիտի քաջալերեն։

ՈՒՐ ՁԵՌՆ
ԲԱՌԱՐԱՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԴԻՑԱԲԱՆԱԿԱՆ ՅԱՏՈՒԿ ԱՆՈՒԱՆՑ

—

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԱՑ
Ն. ՃԻԼԱՆԵԱՆ

Տէր և Հրատարակիչ Վ. Մարդարեան

Կը ծախուի ամեն դրավաճառաց քով. կեդրոնատեղին է Մարդարեան դրատունը։

Գին 10 ֆրանք։ Դպրոցաց համար գեղջ կը լայ։

—

ՆՈՒԱԳԻՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆԻ
Թիւ 8, 9, 10։
Բովանդակութիւն

Ղուսա, Քրիստոս յարեաւ, և Նկարիչն.

Կը գտնուի ամեն Հայ դրավաճառաց քով, գին մէկ տեսակ 2 գրուշ մէճիա, իսկ 24 թուոց բաժանորդագրին 40 գրուշ։

—

ՊԱՐԱԿԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ
Գ.
ԱՌ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆ
ԵՐԷՍԸՐ Մ-ՐԴԱՐԵԱՆ

Տպագրութիւն Ազգանեան

Քննադատութիւն մ'է վսեմ Օտեանին՝ Ռուսինեանի Փիլիսոփայութեան վրայ գրած յառաջաբանին, որոյ առաջիւ հեղինակը կարեւոր խորհրդածութիւններ կ'ընէ Սահմանադրութեան ազդային լեզուին, Հայ վարժապետաց վիճակին և Պերպերեան վարժարանին վրայ։

Կը ծախուի ամեն դրավաճառաց քով, կամ՝ Ջլուիքը Սուճի Պօղոս աղային խանութը, Ղալաթիա Աբշակ էֆէնտիի թղթավաճառանոցն ի գին 1 գրուշ արծաթի։

—

ՆՈՐ
ԹՈՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

—

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ
Վահան Լեբեդեւ Յակոբեան

Յառաջաբանական ուսմամբ Ս. Յակոբեանց

Սոյն թուազիտութիւնը մինչեւ ճարդ հրատարակուածներուն կատարելագոյնն է, զի իւր մէջ ընդարձակօրէն կը պարունակէ այս ուսման տեսական և գործնական երկու ճիւղերն, որոնք կարելի եղածին չափ դիւրուսոյց լեզուով բացատրուած են։ Ասկէց զատ կը պարունակէ նաև ստէպզրական գործոյութիւններէն հասոյթ, բաղադրեալ տոկոս, տարեւորք և այլն, իրենց բոլոր տարատեսակներովը և վերջապէս եօթը տասնորդականով նշանակց աղիւսակ մ։

Այս երկը բաժնուած է 13 հատորներու, որոնց առաջինը այս անդամ հրատարակուած է 180 երեսէ բաղկացեալ և կ'պարունակէ.

1. Զորս գործողութիւն ամբողջ թուոց.

2. Բաժանականութիւն ամբողջ թուոց։

Բազմանիւ օրինակներով, կրթութիւններով և խնդիրներով.

Կը ծախուի Գում-գապու Ս. Երուսաղէմայ տունը։

Առաջին հատորն գին է 5 արծաթ մէճիա։

—

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ
ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ
Գրեց
Պ. Հայրապետ Շահէնէնեան
Դասատու Թուաբանութեան

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ.

Կը ծախուի Լէնի—ճամի, Զիլինկիրլէր ճաստէսի Թիւ 2 Ս. Ղուկասեան դրատունը և ուրիշ դրավաճառաց քով։ Գին 1 ֆրանք։

—

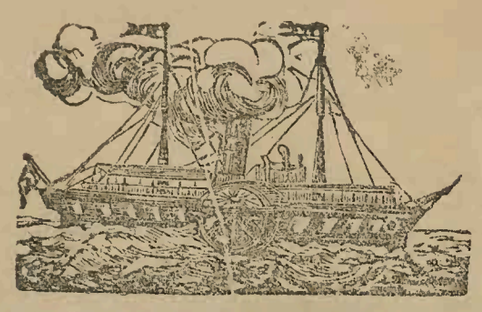

ՇԼՈՐՔԷՊԻ ԽԱՅՐԻԷԻ
ՇԳԴԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

Ի 1880 ՅՈՒՆԻՍԻ 1 ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒՆԻՍ 30

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՒ, ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ե-ՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՂԷՐ

Ժամ			Թվ.
10	45	Լենիմահալլէն Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ Թարապիա Լենիքէյ Մարէնեա. Պոյանճըքէյ. Բուլմէլի Հիսար. Պէշիք. (Արնաւուտ գիւղի շաբաթուան հետ պիտի հաղորդակցի.)	34
11	30	Լենիմահալլէն Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Լենի. Էմիրկէն. Ր Հիսար Պէշիք։	32
12	15	Ր Ա Գավապէն Լենիմահալլէ. Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Լենիքէյ. Էմիրկէն Ր. Հիսար. Պէշիք։	18
1	30	Լենիմահալլէն Մէզարպ. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա, Լենիքէյ. Էմիրկէն. (Ուրբաթ օրերը Ր Հիսար. Պէշիք)։	33
2	30	Լենիմահալլէն Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Լենիքէյ Մարէնեա. Էմիրկէն. Պոյանճըքէյ. Ր. Հիսար, Պէշիք Արնաւուտքէյ, Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	34
3	30	Լենիմահալլէն Մէզարպ. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Լենիք. Մարէնեա Էմիրկէն. Պոյանճըքէյ. Ր. Հիսար, Պէշիք. Արնաւուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	13
4	45	Լենիմահ. Մէզարպ. Պէյիւք. Թարապ. Լենիք. Միրկեան. Ր. Հիսար Պէշիք. Արնաւուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	25
6	15	Լենիմահալլ. Պէյիւք. Թարապ. Պէյքօզ Լենիք. Միրկեան. Գալաթա. Ր. Ա. Հիսար. Գանտիլի. Արնաւուտքէյ. Զէնկէլքէյ. Գէյրեպէյ. Օրթաքէյ. Գուզկունճուք. Պէշիկթաշ. Իսկիսար։	4
8		Ա. և Ր. Գավապ. Լենիմահալլ. Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ Թարապիա. Պէյքօզ. Լենիքէյ. Էմիրկէն. Պոյանճըքէյ. Ր. Հիսար, Պէշիք. Անաւուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։ (Ուրբաթ օրերը Սթէնեա)	20
10		Մէզարպուրնուէն Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Լենիքէյ, Էմիրկէն, Ր. Հիսար, Արնաւուտքէյ. Օրթաքէյ, Պէշիկթաշ (Ուրբաթ օրերը Ր. Բ. մահալլսի)։	25

Աբնաւուտ ԵՂԷՐ

11		Արնաւուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	23
11	30	Արնաւուտքէյ, Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ. Գալաթա	25
12		Պէշիք. Արնաւուտքէյ. Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ. Գալաթա	19
12	45	Արնաւուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	2
1	30	Արնաւուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ Գալաթա։	25
2	30	Ր. Հիսար. Պէշիք Արնաւուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ, Գուզկ. Պէշիկթաշ (Ուրբաթ օրերը Արնաւ. գիւղ)։	17
10	45	Բուլմէլի Հիսարէն ուղղակի կամուրջ։ (Ուրբաթ օրերը Արնաւ. ուղղակի կամուրջ)։	13

Ա-ԻՍԼԱՄ ԵՂԷՐ

11		Պէյքօզ։ Բաշապալիչէ. Բիֆթիք Փաշա մահալլսի. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլի, Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյի. Գուզկունճուք։	21
11		Արնաւուտքէյ. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյ. Գուզկունճուք. Գալաթա։	4
11	45	Պէյիւքտէրէ. Թարապեա. Պէյքօզ, Բաշապահճէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար, Գանտիլի. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյի. Գուզկունճուք (Բացի Ուրբաթէ։	17
1	30	Պէյիւքտէրէ. Թարապեա. Պէյքօզ Բաշապահճէ. Ր. Բ. մահալլսի Գանլըճա. Ա. Հիսար, Գանտիլի. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Գէյրեպէյ. Գուզկունճուք. (Բացի Ուրբաթէ։	20
3	30	Պէյքօզ։ Բաշապահճէ. Ր. բաշա մահալլսի Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլի. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյ։	32
8	45	Պէյիւքտէրէ Պէյքօզ. Բաշապահճէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար Գանտիլի. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ Պէյլերպէյ. Գուզկունճուք. Իսկիսար (Ուրբաթ օրերը Բիֆթիք փաշա մահալլսի)։	21
9	15	Վանիքէյէն ուղղակի օտմուրջ։	23

ԿԱՄԱՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ		Ե-ՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՂԷՐ	Թվ.
12	30	Գալաթա. Իսկիսար Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաքէյ Պէյլ. Զէնկ. Արնաւ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար. Գանլը Էմիրկէն, Լենիք. Պէյքօզ Թարապ. Պէյիւք. Լենիմահ։	4
12	45	Պէշիկ. Օրթաքէյ. Արնաւ. Ր. Հիսար, Պէշիք. Էմիրկ. Լենիք. Թարապ. Պէյիւք. Մէզարպ. Լենիմահալլէ.	34
1	45	Պէշիկ. Օրթաքէյ. Գուրչէշ. Արնաւ. Ր. Հիսար, Պոյանճ. Սթէնեա. Լենիք. Թարապ. Պէյիւք. Մէզարպ. Լենիմ.	19
3		Պէշիկ. Օրթաքէյ. Արնաւ. Պէշիք Ր. Հիսար, Էմիրկ. Լենիք. Թարապ. Պէյիւք. Մէզարպ. Լենիմահալլ.	23
5		Գալաթա. Պէշիկ. Օրթաքէյ. Գուրուչէշմէ. Արնաւ. Պէշիք. Ր. Հիսար, Պոյանճ. Էմիրկէն. Լենիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէյիւք. Մէզարպուրնու. Լենիմահալլ. Գավազար։	20
6	30	Իսկ. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաքէյ. Պէյլերպէյի. Զէնկէլքէյ Արնաւուտքէյ Գանտ. Ր. Հիսար. Պոյանճըքէյ. Գանլըճա. Լենիքէյ. Թարապեա. Պէյիւքտէրէ։	21
8		Պէշիկթաշ. Օրթաքէյ. Արնաւուտք. Պէշիք. Ր. Հիսար Միրկեան. Լենիք. Թարապեա. Պէյիւքտէրէ Մէզարպուրնու. Լենիմահ։	19
9	15	Պէշիքթաշ. Օրթաքէ. Գուրուչ. Արնաւ. Պէշիք. Ր. Հիսար Պօճանքը. Սթէնեա. Լենիք. Թարապ. Պէյիւք. Մէզարպ. Լենիմահալլ։ (բացի ուրբաթէ)։	34
10		Պոյան, Լենիք. Թարապ. Պէյիւքտ. Մէզարպ. Լենիմահ։ (Ուրբաթ օրերը Պէշիք. Ր. Հիսար, հանդիպելով)։	33
10	30	Պէշիկ. Օրթաքէ. Արնաւ. Պէշիք. Ր. Հիսար, Պոյանճըքէյ. Էմիրկ. Սթէնեա. Լենիք. Թարապ. Պէյիւք. Մէզարպ. Լենիմ.	18
11	10	Պէշիք Ր. Հիսար, Պոյան. Սթէնեա. Լենիք. Թարապ. Պէյիւք. Մէզար. Լենիմահ։	20

Աբնաւուտ ԵՂԷՐ

12		Պէշիքթաշ, Օրթաքէյ, Արնաւուտք։	23
12	30	» »	25
1	45	Ուղղակի Ր. Հիսար (ուրբաթ օրերը Արնաւուտքէյ)։	17
10		Պէշիքթ. Գուզկունճուք. Օրթաք. Գուրչ. Արնաւ. Ր. Հիսար, (Ուրբաթ օրերը ուղղակի Արնաւ)։	19
11	5	Գալաթա, Պէշիկ, Օրթաք, Գուրուչ. Արնաւուտ.	23
11	40	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ. Պէշիք։	19
12		Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւուտ.	25

Ա-ԻՍԼԱՄ ԵՂԷՐ

2		Իսկիսար Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բիֆթիք բաշա մահալլսի Բաշապ. Պէյքօզ։	32
8	30	Գուզկունճուք. Պէյլերպէյ Զէնկ. Վանիքէյ։	23
9	30	Գալաթա. Գուզկ, Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտիլի, Ա. Հիս, Գանլ. Բաշ. Պէյքօզ, Մէզարպ. Ր. Ա. Գավաք։	17
10	30	Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտիլ. Ա. Հիսար, Գանլճ. Զուլուպ, Բաշապ. Պէյքօզ Թրպ, Պէյիւք։	32
11		Գուզկ. Պէյլերպ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշապ. Պէյքօզ։	21
11	10	Գալաթա. Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Արնաւուտք։	4

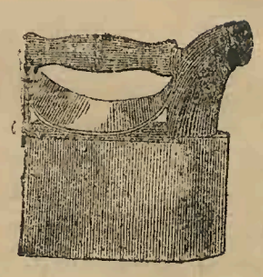

ԱՐԴՈՒԿ

Այս ձեւ իւթիւներուն ամենէն աղէկ տեսակը օրուն մ Չ կրակը չը մարիր և աղէկ կը գործէ, կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

—

ԶՐՀԱՆ

Ամերիկայի Զրհաններ մեծ և փոքր, երկան թէ հատատուն խողովակներով թէ ջրհեղձներու և թէ խարուսկ հորերու համար ժամն դներով կը ծախուի, Կ. Պոլիս Ղալաթիայ Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

—

UNITED SERVICE
SOAP TABLET

ՕՃԱՌ

Անուշահոտ օճառ, մորթը կը կակուղցնէ ու լեղի ջուրով ալ կը փրը փրրի, տեսակը խիստ ապիւ պի նը շատ ժամն է. կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

—

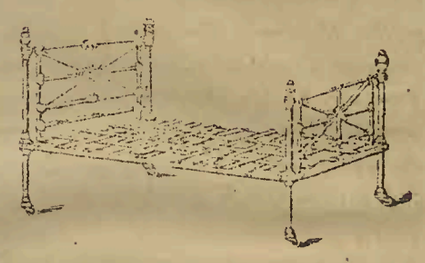

ԱՆԿՈՂՆԱՐԱՆ ԿԱՄ ՄԱՀՃԱԿԱԼ.

Աղնիւ և հասարակ քարեօթաներ երկաթէ վարդրէ, ժամն գինեռով կը ծախուի, Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

—

Լրագիրս ամեն օր կը հրատարակուի բաց 'ի կիրակի և տօն օրերէ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է Ղալաթիա Սանտրդճրլար Ճաստէսի Թիւ 198, Նօրօ խան Մասիսի խմբագրատունը։ Իսկ դաւառաց մէջ հեռուեալ հողարարձուաց դրասենեակները.

ԿԱՐԻՆ. Յոհաննէս էֆ. Տ. Մելքիսեդեկեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Յ. Շաւարշ էֆ.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Նազարէթ էֆ. Յ. Խաչատրեանց.
ՍԱՄՍՈՒՆ. Եղուարդ էֆ. Մուրատեան.
ԿԻՐԱՍՈՒՆ. Դ. էֆ. Խ. Մազմանեան.
ՈՒՍՈՒԹՈ. Արժ. Տ. Արիստակէս աւագ քահանայ Ֆէլեան.
ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Աբրահամ էֆ. Պէրզամպեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խորոմ էֆ. Էսկիճեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Ս. Էֆմէթքեան էֆ.
ԵՒԴՈԿԻԱ.
ԲԱՐԲԵՐԴ և ՏԷՐՍԻՄ. Կիրակոս էֆ. Ս. Ղազանճեան.
ՄՈՒՇ. Յակոբ էֆ. Ծերունեան.
ՎԱՆ.
ԲԵՐԻԱ. Սեդրակ » Խարաճեան.
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ Թաշճեան.
ԵԴԵՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Ռոսերչեան.
ՖՕՔԵՇԱՆ. Ֆէրհատ » Ս. Ֆէրհատեան.
ՏՓԽԻՍ. Գ. Նիկողայոս Տ. Ղեւոնդեան.
ԿԱԼԿԱԹԱ. Պետրոս էֆ. Հէքիմեան.

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԵԻԹԻՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
ԳԱԼԱԹԱ ՆՕՐՕ ԽԱՆ

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Մեծ. Կ. Հֆէնտի Ճիկերճեան պատիւ ունի ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան թէ Ն. 2 Սինկր կոչուած կարի մեքենան և իր գործիները Ամերիկայէն բերել տարով կէս դնովը կը վաճառէ։ Նոյնպէս և գործարան տեսակ նոր և ընտիր տպրանքներ, զորս կրնայ արժանադին տալ իրեն դիմող յաճախորդայ։ Կեդրոնատեղին է կարին Բերդէն մէջը, Կ. Ճիկերճեան թիւ 71 մաղազան։

—

ԻԼԱՆ.

Ցերատատեթ վէ պէրատը սէլասէտէ վէ Զաթատճատա պուլունան ատաքիրի շահանէյէ վէ տէվպիրէ վէ միլթէֆէրիզ մահալլերէ տօղրբատան տօղրբյա հարպլյէ նէզարէթի ճեղիլէսի երզաք անպարը մարիֆէթի իլէ սարֆ վէ թէզվլի օլունմաք վէ բէտմի կեօմրիւկ իլէ ատպարը մէզբիւրե թէսլիմնէ գատար քեռֆիֆէյի մէսարիֆի միւթէահիւտնէ այնա օրմանք վէ էսմանը թէսլիմնի միւպէյյին վերիլէճէք մաքպուզ սէնէտի թարիխնտէն իթիբարէն օթուզ պէր կիւն միրուրնատ Օսմանը լիրատը եւեզ զրուշ հիսապը իլէ հարպլյէ խազինէտարէն վերիլմէք վէ մէօհիւրլէնէն նատմանէսնէ մրթատրք օրմանք չարթը վէ չէրայիթի ռայիրէյի միւթէֆէրիատը իլէ տօքսան ալթը սէնէսի հաղիրանը իպթիտաբնատան տօքսան եէտի սէնէսի մայիս նիհայէթինէ գատար չէհրի լուզումի օրուզ միւպայա օրունճաք օրան եւեզ էլի տօքուզ պին իւչ եւեզ էլի քըյէ Մըսրը Բեշիա բիրինճինին պէհէր քըյէսի իւքի զրուշ օն տօքուզ փարայա թալիպի էօհանէսինէ օրուզ հաղիրանը բումինին պէշինճի փէնչէնիզ կիւնիւնէ գատար հէր կիւն միւնադ ատասը պիլ իճրա նէվմի մէզբիւրաէ քարարը գամիսի վերիլէճէյինէն, թէնզիլ ֆիյաթէ իթիայէ թալեպ օլանլարը վէ նէտինճի ճատմա իրմէսի կիւնիւ ատաթ օն տանչ՝ զբ պուչուզա քատար նիւզատ պէշ թէնզիլինէ բաղիպ պուրունանլարին նէզարէթը միւշարիլէյհա լեվազիմաթ տայիրէսինէ կէլմէլէրի։

1 Հազիրան 1880

ԶԵՐՄԻ ԴԵՂ

Ցորմիոր Այերի Ջերմի դեղը ամեն որ և իցէ տեսակ Ջերմ իսկոյն կը բժշկէ. կայ դեղ մը որ տասոր չամ օգտակար. ԲԱՅ Ջերմի, Ջերմ բռնողները պարապ տեղը կը տանջուին քանի որ աս գեղը կայ, պէտք է որ անմիջապէս անկէ գործածեն։ Արդէն Պոլսոյ և գաւառաց մէջ ճանչցուած է աս դեղը ու անոր բժշկուողները գիտեն անոր յարգը։ Նախ ուրիշ տրամի չափ հէնթ եաղէ խմելու է իրրև մաքրողական դեղ ու եաքը աս Ջերմի դեղէն (Ջերմը չբռնած) օրը չորս անգամ մէյմէկ անուշի գրգալ ու Ջրի հետ խառնելով խմելու է, ան միջապէս կանցնի։ Տղայոց տալի քիչ տալու է. կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան,

—

ԿԱՐԻ ԳՈՐԾԻՔ

Փոքր «Վանէր» կոչուած ձեռքով գործող ու անքակ կար կարող գործիքը ամեն տեսակ կար մեծ դիւրութեամբ կը կարէ ու գինն աժան է, հրաշալաւորութեամբ կը տրուի, աւրուածները կը շտկուի կարելու չգիտցողին դաս կը տրուի. կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան,

—